

TONY KALMOVÁ

NAJÍT SVOU CESTU

Životní příběh o setkávání s Boží láskou

„Víme, že těm, kteří milují Boha, všechny věci spolu působí k dobrému.“

Římanům 8,28

„Naději ... chápu především, původně a hlavně jako stav ducha, nikoli stav světa. Naději v sobě prostě máme, nebo nemáme, je rozměrem naší duše ... Naděje není prognostika. Je to orientace ducha, orientace srdce ... A tato naděje také především je to, co nám dává sílu žít a pořád znovu něco zkoušet i v podmínkách navenek tak beznadějných, jako jsou například ty zdejší.“

Václav Havel: Dálkový výslech

Obsah

Úvod	11
1. První setkání s Prahou.....	15
2. Třicátnice hledá smysl života.....	23
3. Milý Bože, pozdravuj Ježíše	47
4. Růst a rozšíření	59
5. Pastorec v Praze v nehlubším utajení	67
6. Konfrontace se ztrátou	79
7. Přijímat a předávat	87
8. Praha v barvách	117
9. Maminka Marie	129
10. Boží přítomnost uzdravuje	133
11. Síla představivosti	141
12. Čas pro Pražské jaro.....	147
13. Kurz naslouchání Bohu.....	153
14. Skok víry.....	169
15. Vznik českého pastoračního týmu.....	179
16. Silná jako smrt je láska	187
17. Návrat: Jako na horské dráze	195
18. Jdi, kam tě srdce táhne.....	211
Najít svou cestu: V rozhovoru s knihou.....	215
Poděkování.....	221
Zmiňované a doporučené knihy.....	222

Úvod

„Co můžeme dělat?

To, co řeknu, je tak malé.

Modleme se ‚Otče náš‘ a věřme tomu.

A snažme se dělat zemi obyvatelnou.“

Gabriél Smit

„Vy jste se narodila, abyste vyprávěla příběhy,“ řekla devítiletá holčička a přitulila se ke mně blíž. Bylo to v létě na táboře a končili jsme krásný večer plný scének, písniček a modliteb. Vyprávěla jsem dětem, že mohou k Bohu přijít se vším – s něčím hezkým, ale i se svými starostmi. Vzpomínám si, jak jsem jim řekla, že si vztah s Bohem mohou připodobnit k vztahu s maminkou: „Když spadneš a odřeš si koleno, často začneš brečet, až když uvidíš maminku. Víš, že tě utěší a postará se o tebe.“ „Už chápu, proč modlitba pomůže, když jsem smutná,“ prohlásila ta holčička. Nikdy jsem na její slova nezapomněla.

V roce 1970 jsem poprvé přijela do Československa; do země, která byla v té době pod útlakem komunistického režimu. V roce 1982 jsem tam začala pastoračně sloužit. Na vlastní oči jsem viděla, jak stovky Čechů Bůh potěšil a uzdravil. Dostávali novou naději a očekávání. Začínalo to vždycky tak jednoduše – obyčejným setkáním a modlitbou. Jeden z mých prvních rozhovorů byl se čtyřicátnicí Danou.¹

1 Některá jména jsou kvůli ochraně soukromí změněna.

Nedávno se rozvedla, její muž byl často opilý a násilnický. Bolest se jí dala vyčíst z tváře. Bylo dobře, že o tom mluvila a mohla si ulevit, ale ten večer byly moje ruce příliš krátké, než aby ji mohly utěšit. Během jednoduché modlitby (která byla ještě navíc překládaná) mi bylo jasné, že silně prožívá Boží přítomnost. Viditelně a hluboce prožila útěchu. Byl u toho i její šestiletý synek. Za svůj krátký život už zažil hodně úzkostných chvil. Vyprávěla jsem mu, že může vždycky poprosit Ježíše, aby byl s ním, když se bojí. Maminka mi později líčila, jak ho jednou ráno našla schouleného úplně v rohu postýlky. Když se ho zeptala, proč zalezl takhle do kouta, odpověděl: „Chtěl jsem tady nechat dost místa pro Ježíše, když tu byl se mnou.“ Děti dokážou přijímat víru bez zábran.

Kromě osobních rozhovorů jsem jako mladá maminka tří dětí dostala i možnost vyučovat ve skupině mládeže jednoho pražského sboru. Probírala jsem témata jako například najít vlastní identitu, naslouchat Bohu, žít v blízkém vztahu s Bohem, uzdravení bolestných vzpomínek. V prvních letech se to všechno odehrávalo v nejhlubším utajení. Později, po pádu komunismu, jsem vyučovala studenty oboru teologie a pastorační práce.

Už léta nepracuji sama, ale s velkým českým týmem zkušených pastoračních pracovníků a se svým mužem a dalšími manželskými páry z Holandska. Působíme pod hlavičkou českého spolku pro vnitřní uzdravení s názvem Immanuel. Náš tým, Čechy vůbec a celou zemi jsem si moc zamilovala. A také jsem zde zažila hodně strhujících událostí. Viděla jsem, jak Bůh v lidech působí, a slyšela jsem úchvatné příběhy, jak je uzdravil. Nejzvláštnější mi na tom pořád připadá to, že jsem tuto práci nikdy sama aktivně nevyhledávala, ale vzniklo to prostě samo tím, že jsem dělala úplně obyčejné věci podle svého srdce.

V posledních letech mě mnoho lidí povzbuzovalo, abych napsala knihu o tom, jak jsem sama přijala vnitřní uzdravení a jak jsem jej v Čechách předávala dál. Prý by můj příběh mohl dodat dalším lidem odvahu a víru. Když děláte úplně obyčejné věci podle svého srdce,

můžete dokázat něco, co bude mít velký význam. Doufám, že při čtení knihy ve vás vzklíčí očekávání, že i ve své situaci můžete něco dokázat, když uvidíte něco, co se vás dotkne. I já jsem začala něčím tak jednoduchým, jako že jsem jedenáct let vozila do Prahy oblečení po našich dětech.

(1)

První setkání s Prahou

Čechy, 1970–1973

BAREVNÉ TAPISERIE

Pojedeme spolu do Prahy! Psal se rok 1970 a můj muž Nanne se tam chystal na konferenci evropských železnic. Jako zaměstnanec Nizozemských drah zodpovídal za jízdní řády. Nabízeli i speciální „dámský program“, různé prohlídky během dne i večer. Manželovi rodiče byli naštěstí ochotní pohlídat naše tři malé děti, a tak jsem mohla jet také. To jsem ještě vůbec netušila, jak obrovský vliv na můj život bude tato cesta mít.

Vyrazili jsme v neděli ráno koncem září. Vlakem do Norimberku, kde jsme přespalí, a druhý den ráno jsme pokračovali do Prahy

zvláštním vlakem, vypraveným speciálně pro účastníky konference a jejich doprovod. Cestu jsem si užívala – krásné výhledy, možnost odpočinout si od běžných povinností. Autobusem nás pak dovezli k hotelu. Byla to velká, prostá budova, závěsy byly zatažené, aby nebylo vidět ani dovnitř, ani ven. Pokoj byl slušný, ale když byl člověk ve sprše, občas se stalo, že zničehonic přestala téct voda. To tam bylo celkem normální.

Hotel byl blízko Václavského náměstí, v srdci Prahy. Večer jsme se tam šli projít a zašli jsme i na místo, kde se 16. ledna 1969 na protest proti ruské okupaci upálil Jan Palach. První, čeho jsem si v centru Prahy všimla, byla dusná atmosféra. Kde byla radost? Jako by přes město visela šedivá clona. Všechno vypadalo zanedbaně. Z budov sice ještě vyzařovala sláva dřívějších dob, ale už dávno ztratily barvu. Obchody neměly výlohy a ceny byly všude stejné. Oblečení bylo úplně fádní. Kamkoli jsem přišla, všude stejné kalhoty, bundy a svetry. Před obchody s potravinami běžně stály fronty lidí. Všichni poslušně čekali, až přijdou na řadu. Prodavačky byly často protivné, a proč by ne, když výplatu dostanou tak jako tak.

Byl to pro mě tak trochu kulturní šok, vidět, jak jsou zde lidé chudí a jak moc si přejí mít třeba jen kousek oblečení ze Západu. Později jsem pochopila, že po oblečení netoužili jen proto, že byli tak chudí. Dávalo jim pocit spojení se svobodným světem, a v tom byla naděje. Třeba džíny, to bylo něco! Nikdy nezapomenu na ženu, která nám uklízela pokoj. Vypadala bezútešně a všechno, co měla na sobě, bylo prošoupané na nit. Úplně spontánně jsem jí nabídla něco ze svého oblečení a pár bot. Měla obrovskou radost. Zpátky doma v Holandsku se mi po oblečení zastesklo – a pak jsem se za to styděla. Doma jsem si mohla přece kdykoli něco nového koupit.

Třetí den konference jsme jeli výtahem dolů na snídani a chlapík, který výtah obsluhoval, najednou zastavil mezi patry. Chtěl s námi směnit koruny za guldeny. Oficiální kurz byl 8 korun za 1 gulden, ale on nám nabízel čtyřikrát tolik. Za guldeny se totiž daly koupit třeba právě džíny v Tuzexu. Tam se dalo platit jen valutami. Nejdřív jsme ho

odmítli, protože to bylo zakázané a hrozila vysoká pokuta, ale později jsme pokušení přece jen neodolali a ilegálně s ním peníze vyměnili.

Komunističtí pohlaváři se velmi snažili, abychom se měli jako v bavlncce. Třetího dne večer nás přijal na radnici primátor a byli jsme čestnými hosty na představení Rusalky. Nádherná divadelní budova a dekorace na nás udělaly velký dojem. Po pár dnech jsme se s Nannem do opery vrátili a na druhém balkoně k stání jsme si za 25 centů vychutnali Carmen.

Zvláštní bylo, že jsem se hned na této první cestě cítila v Praze doma. Nanne pracoval a já jsem měla tu a tam nějakou tu prohlídku, ale také jsem trávila celé hodiny toulkami po městě. Na jedné takové procházce jsem narazila na galerii, kde vystavovali barevné tapiserie. Vešla jsem dovnitř a ujala se mě milá prodavačka. Ukazovala mi různé gobelíny a jeden z nich mě okouznil. Byl to abstraktní vzor v krásných barvách, v odstínech zelené, hnědé, fialové a šedé. Zajímavé bylo, že si do něj člověk mohl promítnout své představy. Viděla jsem velký hnědý trám, ze kterého se vynořují hlavy, jako by ti lidé právě něco překonali. Pro mě to představovalo svobodu, kterou teď tak utištění Češi budou jednou mít. Tapiserii jsem koupila s úmyslem dát si ji do nového domu, kam jsme se měli v prosinci stěhovat. Vyrobila ji umělkyně, která byla u komunistů v nemilosti, a tak prý budu muset tapiserii přes hranice propašovat. S tím jsem neměla problém. S prodavačkou, která se jmenovala Marie Kobyláková, jsme si vyměnily jména a adresy a já jsem slíbila, že jí pak pošlu pohled, na kterém bude napsáno, že jsem měla dobrou cestu. Tak bude vědět, že na hranicích nebyly problémy.

SMUTNÝ DOPIS

Po půl roce, v roce 1971, jsem od Marie dostala smutný dopis. Její mladší dcera, která s manželem a dětmi bydlela společně s Marií v jejím poměrně velkém bytě v centru Prahy, si úplně nečekaně vzala život. Marie litovala vnoučat, pětiletého Martina a tříletou Danielu. Otec měl náročné zaměstnání a dětem věnoval málo času a pozornosti.

Mariin manžel bydlel v jejich domě v severních Čechách. Před příchodem Sovětů měl prosperující továrnu na auta. Pak tam musel pracovat u pásu. Nemohl to skousnout. Ze dne na den přišli o všechno – o továrnu i o peníze, protože koruna ztratila hodnotu. Museli žít z Mariina příjmu z galerie.

Napadlo mě, jak to bude mít teď finančně těžké. Chtěla jsem jí pomoci, ale nevěděla jsem jak. Vzpomněla jsem si, že dětské oblečení je drahé a těžko dostupné, a rozhodla jsem se poslat jí balík oblečení. Její vnuk i vnučka byli každý o dobrý rok mladší než náš nejstarší syn Rob a prostřední dcera Annemarie, takže to perfektně vycházelo. První balík jsem poslala poštou, jenže Marie pak musela platit vysoké clo, na které neměla. Tehdy jsem se rozhodla: odtě budu oblečení vozit do Prahy sama. Díky Nannově práci jsem jezdila vlakem zdarma. Tak vznikla myšlenka jezdit do Prahy dvakrát ročně, na podzim a na jaře, navíc s kufrem oblečení po našich dětech.

Většinou jsem jela na prodloužený víkend, a protože bylo nutné vízum, musela jsem nejdřív na československou ambasádu v Haagu. Požádat o vízum nebylo jen tak. Často se tam muselo dlouho čekat a ve dvanáct hodin se dveře neúprosně zavřely, bez ohledu na to, jak dlouho jsem tam stála.

Z Bilthovenu do Prahy to byla dlouhá cesta. Jelo se denním a nočním vlakem. Uprostřed noci se vlak na dlouhou dobu zastavil na hranicích a začala prohlídka. Ozbrojení vojáci se psy prohledávali celý vlak. Napětí se dalo krájet. Člověk totiž nikdy nevěděl, jestli u sebe nemá něco, co mít nesmí, a tím mohlo být ledacos. Vojáci se dívali pod sedadla, na toalety, pod střechu. Zavazadla důkladně prohledávali, i to moje.

Když se to stalo poprvé, měla jsem zrovna menstruaci a navrch do kufru jsem si dala balíček vložek. Když je celník uviděl, přestal prohledávat. Tak jsem od té doby vždycky vozila navrchu v kufru vložky a v ruce jsem měla pletení, abych vypadala úplně nevinně a mohla bez následků přes hranice ledacos propašovat. Jednou jsem na zpáteční cestě nastoupila omylem do posledního vagonu, který se na hranicích odpojoval. Okamžitě jsem byla podezřelá, že jsem se

chtěla vyhnout přísné kontrole uvnitř pokračujícího vlaku. Uprostřed studené noci mě vysadili na peron a tam jsem se hodinu třásla zimou, než mi dovolili jet dál.

Po příjezdu do Prahy vždy následovala nejdříve dlouhá cesta metrem na policii ukázat vízum. Ale dorazit pak k Marii byl svátek. Také mě těšilo vidět její vnoučata v důvěrně známém oblečení našich dětí. Marie byla velmi inteligentní, umělecky založená městská dáma. Měla velký okruh přátel, mezi nimi mnoho disidentů a umělců. Žila nějaký čas v Indii a napsala disertační práci o filozofii buddhismu.

Marie mě brala k umělcům na domácí výstavy. Koupila jsem v té době docela dost obrazů a nádherné keramiky, dodneška mi dělají radost. Umělci nutně potřebovali peníze a mně se jejich díla líbila. Marie mě také brala na koncerty a taneční představení. Tolik jsme toho spolu prožily! Pro Marii se vždycky našlo místo nebo se prostě přidaly dvě židle navíc. Jedinečný zážitek jsem měla z multimediálního divadla Laterna magika. Moc se mi líbila kombinace filmu, divadla a hudby zkomponované pro téma konkrétního filmu. Nejkrásnější mi připadala pohádka Sněhová královna. Ty obrazy jen tak nezapomenu. Tuto ojedinělou divadelní formu je možné v Laterně magie zažít dodnes.

Zajímavé byly také pantomimy v malých pražských divadlech, například ztvárnění lásky ve stejnojmenném představení. V divadlech se také často vtipkovalo na účet ruské nadvlády. To byl pro Čechy způsob, jak přežít: dělat vtipy o tom, co se stane, když se potká Čech a Rus. Rus to pochopitelně vždycky schyтал.

Já i Marie jsme to prožívaly jako velký dar, že jsme dostaly jedna druhou. Jí se stýskalo po dceři a já jsem milovala naše rozhovory a její nadšení pro umění. Odjakživa jsem měla velmi ráda umění, vážnou hudbu a tanec, ale s mojí vlastní matkou jsem to sdílet nemohla. Nechápala, co mě na tom zajímá. O to vzácnější bylo, že jsem tuto svou zálibu mohla sdílet s Marií. Vzniklo mezi námi pevné přátelství

a účastnil se ho i můj manžel a dvě starší děti. Jednou jeli za Marií se mnou a přespávali u její druhé dcery, která byla provdaná za známého filmaře.

Marie nás brala na dlouhé procházky po Praze. Za mnoha železnými vrátky se skrývaly překrásné zahrady a dvory, kam se dalo normálně jít, ale jako turisté byste je nenašli. Marie byla taková pražská disidentská maminka; mnoha disidentům pomáhala, jak se dalo. Scházeli se u ní v galerii a později v muzeu, kde pracovala jako hlídačka. Ona je vyslechla, povzbudila a pokusila se pomoci. I mě zapojila, abych přivezla jisté knihy, časopisy a oblečení, a ona se pak postarala, aby se dostaly ke správným lidem. Marie byla přesvědčená, že by každý měl znát Bibli, už jen proto, aby rozuměl obrazům znázorňujícím biblické příběhy. Potěšilo nás, když se z dětské Bible četlo i v pionýrském oddíle, kam chodila její vnoučata. Knihu jsem tenkrát propašovala přes hranice, protože dětské Bible v té době nebyly k sehnání. Blaho lidu měl zajistit komunismus, tudíž obory jako psychologie, sociální práce nebo teologie nebyly žádoucí.

Takto jsem tedy dlouhá léta jezdila do Prahy s oblečením po našich starších dětech a naše přátelství rostlo. Pomáhala jsem sice Marii tím, že jsem jí dávala oblečení, ale ona pro mě mnoho znamenala – tím, kdo byla a co jsme společně s takovou radostí podnikaly. Nikdy si nestěžovala, i když k tomu měla dobré důvody. Vždycky se snažila na každém vidět lepší stránky. Také měla radost z druhé provdané dcery, která bydlela jen nedaleko a se kterou měla moc hezký vztah. Já jsem byla tak trochu její zahraniční dcera a navíc jsem pro ni představovala spojení se svobodným světem.

ODPOR PROTI KOMUNISMU

Během let jsem si při návštěvách Prahy všimla, že odpor proti komunismu sílí. V roce 1977 vznikla Charta 77. Bylo to hnutí na ochranu lidských práv v Československu a existovalo až do roku 1992. K nejvýznamnějším osobnostem patřili mimo jiné Václav Havel, Ludvík Vaculík, Jan Patočka, Jiří Hájek, Jiří Dienstbier a Pavel Kohout. Byla to

nesmírně důležitá iniciativa. Signatáři ale byli různě perzekvováni – vyhodili je z práce, jejich děti nesměly studovat (což platilo i pro děti farářů). Václav Havel byl dlouho vězněn. Přečetla jsem některé jeho úchvatné texty, například Moc bezmocných.

Také jsem se přes Marii setkala s člověkem, který pracoval jako topič, když po tom, co podepsal Chartu, přišel o práci na univerzitě. O mnoho let později jsem ho viděla v televizi jako ministra ve vládě Václava Havla.

Po pádu komunismu v listopadu 1989 se Václav Havel stal prezidentem. Jeho fotografie visely na mnoha domech. Lidé do něj vkládali obrovské naděje. Před minulostí Havel nezavíral oči. Pravda pro něj byla vedle svobody klíčovým pojmem. Pozval disidenty a jménem celé země je požádal o odpuštění všeho děsivého, co pod komunistickou vládou zažili. Pod jeho vedením došla nabytá svoboda naplnění. Pro Marii a její přátele začala nová etapa.